

บทที่ 2

หลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ต้องการศึกษาการปฏิบัติงานและปัญหาการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตาก เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหาร โรงเรียนนำไปปรับปรุงการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาให้ดีขึ้น ในโอกาสต่อไป ดังนั้นเพื่อความสอดคล้องกับเรื่องที่วิจัย จึงได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องต่อไปนี้

1. ความหมายของการนิเทศการศึกษา
2. ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา
3. ความจำเป็นที่ต้องมีการนิเทศการศึกษา
4. หลักการนิเทศการศึกษา
5. บุคลากรทางการนิเทศการศึกษา
6. แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
7. แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตร (แนวการจัดประสบการณ์) ระดับก่อนประถมศึกษา
8. ผู้บริหาร โรงเรียนกับงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน
9. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ความหมายของการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษา มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้หลายลักษณะ ตามความเชื่อ หรือตามแนวทางในการจัดการศึกษา ดังเช่น

วิญญู สาร (2519) ได้ให้ความหมายการนิเทศการศึกษาไว้ว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง ความพยายามทุกชนิดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษา ในการแนะนำครูหรือผู้อื่นที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการศึกษา ให้รู้วิธี

ปรับปรุงการสอนหรือการให้การศึกษา

พณส์ หันนาคินทร์ (2523) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา ไม่ใช่การบังคับหรือการจับผิด แต่เป็นการช่วยเหลือร่วมมือซึ่งกันและกัน เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น การนิเทศการศึกษา คือ แผนงานที่จัดขึ้นเพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน และเป็นการบริการทางด้านวิชาการที่จัดให้แก่ครู

วไลรัตน์ นุสรวัดดี (2530) ได้กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานและความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ เพื่อประสิทธิภาพอันสูงสุดในการเรียนของนักเรียน

นิพนธ์ ไทยพานิช (2529) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาเป็นความพยายามของบุคลากรทางการศึกษา ที่จัดกิจกรรมและให้บริการกับผู้บริหารและครูในทางตรงและทางอ้อม ที่จะปรับปรุงการเรียนการสอนของครู เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของนักเรียน

ไวลส์ (Wiles, 1967) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ การแนะนำซึ่งกันและกัน การวางแผนร่วมกัน ปรึกษาหารือกัน เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

กู๊ด (Good, 1973) ได้ให้ความหมายการนิเทศการศึกษาว่า หมายถึง ความพยายามทุกอย่างของเจ้าหน้าที่ผู้จัดการศึกษา ในการแนะนำครูหรือนุคคลอื่น ที่ทำงานเกี่ยวกับการศึกษาให้รู้จักวิธีการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

แฮร์ริส (Harris, 1985) ได้ให้ความหมายการนิเทศการศึกษาว่า คือการที่บุคลากรในโรงเรียนได้กระทำกับบุคคลหรือสิ่งอื่นใด เพื่อคงไว้หรือเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานของโรงเรียนให้เป็นไปในแนวทางที่จะส่งเสริมให้บรรลุจุดหมายของการจัดการเรียนการสอน

จากความหมายของการนิเทศการศึกษาที่มีผู้กล่าวไว้ดังกล่าว พอสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษาหมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับครูและบุคลากรทางการศึกษา ในการพัฒนาครูให้เกิดความก้าวหน้าในวิชาชีพ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของครู ให้บรรลุจุดหมายของการเรียนการสอน

ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา

ยง รัชชวัลลข (2524) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา ไว้ดังนี้

1. เพื่อช่วยให้ครูได้มองเห็นและเข้าใจวัตถุประสงค์ของการศึกษา และหน้าที่ของโรงเรียนที่จะดำเนินการ ให้บรรลุวัตถุประสงค์
2. เพื่อช่วยให้ครูได้มองเห็นปัญหาและความต้องการของเยาวชน รวมทั้งการจัดสนองความต้องการของเยาวชน ตลอดจนช่วยแก้และป้องกันปัญหาอันจะถึงมีต่อเยาวชนด้วย
3. เพื่อช่วยสร้างความเป็นผู้นำที่ดีตามวิถีทางแบบประชาธิปไตยให้แก่ครู
4. เพื่อช่วยสร้างกำลังใจของคณะครูให้อยู่ในสภาพที่ดีและเข้มแข็ง และร่วมปฏิบัติงานเป็นคณะด้วยกำลังสติปัญญาเพื่อบรรลุจุดหมายอันเดียวกัน
5. เพื่อช่วยพิจารณามอบหมายงานให้เหมาะสมกับความสามารถของครูแต่ละคน และช่วยปรับปรุงส่งเสริมครูให้สามารถปฏิบัติงานที่มอบหมายให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ
6. เพื่อช่วยให้ครูได้พัฒนาความสามารถในการสอน
7. เพื่อช่วยประเมินผลงานของครู โดยดูจากความเจริญงอกงามของเด็ก
8. เพื่อช่วยให้ครูใหม่ได้เข้าใจโรงเรียน งานของโรงเรียน และอาชีพครู
9. เพื่อช่วยให้ครูทราบปัญหาในการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคน และช่วยครูในการวางแผนเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวให้เหมาะสม
10. เพื่อช่วยประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ทราบและเข้าใจโครงการของโรงเรียน ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาความร่วมมือและการให้ความช่วยเหลือ
11. เพื่อประสานงานกับผู้บริหารการศึกษาในอันที่จะแก้ปัญหาด่าง ๆ ซึ่งโรงเรียนไม่อาจกระทำได้ตามลำพัง
12. เพื่อช่วยให้ครูได้ใช้เวลาว่างและความสามารถไปในทางที่เป็นประโยชน์

อดัมส์ และ ดิกกี (Adams and Dickey, 1966) ได้ให้จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา ไว้ว่า

1. เพื่อช่วยให้ครูค้นหาและรู้วิธีการทำงานด้วยตนเอง

2. เพื่อช่วยให้ครูรู้จักแยกแยะ วิเคราะห์ปัญหาของตนเอง โดยช่วยให้ครูรู้ว่าอะไรที่เป็นปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ และหาวิธีแก้ปัญหานั้นได้อย่างไร
3. เพื่อให้ครูรู้สึกมั่นคงในอาชีพ
4. เพื่อช่วยให้ครูคุ้นเคยกับแหล่งวิทยาการ และสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้
5. ช่วยเผยแพร่ให้ชุมชนได้ เข้าใจถึงแผนการศึกษาของโรงเรียน และให้การสนับสนุนโรงเรียน
6. ช่วยให้ครู เข้าใจถึงปรัชญาและความต้องการทางการศึกษา

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2530) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาว่า การนิเทศการศึกษานั้นมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาคน พัฒนาครู ช่วยเหลือครูให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การศึกษา ช่วยประสานงานและความร่วมมือเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนั้นยังจะสร้างความมั่นคงในอาชีพครู สร้างสรรค์กำลังใจให้แก่ครู เพื่อจะได้ร่วมมือกันพัฒนานักเรียนให้เกิดพัฒนาการตามความมุ่งหมายของการศึกษา

จากความมุ่งหมายดังกล่าว จะเห็นว่า การนิเทศการศึกษามุ่งที่จะช่วยเหลือและประสานงานในด้านงานวิชาการภายในโรงเรียน เพื่อพัฒนาหลักสูตร ปรับปรุงการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพส่งเสริมและรักษาคุณภาพของการศึกษาของโรงเรียน ปรับปรุงและประเมินผลการเรียนการสอน ตลอดจนช่วยให้เกิดความมั่งคั่งทางวิชาชีพของครู และสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน

ความจำเป็นที่ต้องมีการนิเทศการศึกษา

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2530) ได้กล่าวถึงความจำเป็นในการนิเทศการศึกษาว่า

1. กระบวนการเปลี่ยนแปลงของสังคม (Social Change) ผู้นิเทศหรือศึกษานิเทศก์ต้องทำตัวเป็นตัวการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา โดยทำงานร่วมกับครู คณะครู และบุคคล

2. การผลิตครู ต้องเป็นที่ยอมรับกันว่า สถาบันผลิตครูบางแห่งไม่สามารถผลิตครูที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ เมื่อครูอาจารย์ไปทำงานในโรงเรียนแล้ว ต้องมีการฝึกอบรมครูประจำการ (Inservice Training) อยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ครูนั้นเป็นผู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

3. มาตรฐานการศึกษา (Standardization) ในการรักษามาตรฐานของการศึกษานั้น ต้องอาศัยผู้อำนวยการโดยเลือกมาจากผู้ที่มีความรู้มาทำงาน และช่วยนิเทศความรู้ใหม่ให้แก่ครูประจำการให้มีความคิดกว้างไกล

ชาลซีย์ อาจินสมาจาร (2525) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นต่อกระบวนการเรียนการสอนมาก ด้วยเหตุผลดังนี้

1. การศึกษาเป็นกิจกรรมที่ซับซ้อนและยุ่งยาก จำเป็นที่จะต้องมีการนิเทศเพื่อเป็นการให้บริการแก่ครูจำนวนมากที่มีความสามารถต่าง ๆ กัน
2. การนิเทศการศึกษาเป็นงานที่มีความจำเป็นต่อความเจริญงอกงามของครู แม้ว่าคุณจะได้รับการฝึกฝนมาอย่างดีแล้วก็ตาม แต่ครูก็ต้องปรับปรุงฝึกฝนตนเองอยู่เสมอ ในขณะที่ทำงานในสถานการณืจริง
3. การนิเทศการศึกษา มีความจำเป็นต้องช่วยเหลือครูในการเรียนการสอน
4. การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นต่อการทำให้ครูเป็นบุคคลที่ทันสมัยอยู่เสมอ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสังคมที่มีอยู่

จึงสรุปได้ว่า ความจำเป็นที่ต้องมีการนิเทศการศึกษา เนื่องจากครูผู้สอนไม่ได้ศึกษาหาความรู้ใหม่ที่จะใช้ในการเรียนการสอน และจากคามเปลี่ยนแปลงของสังคมทำให้มาตรฐานทางการศึกษาเปลี่ยนไปด้วย จึงจำเป็นที่จะต้องมีการนิเทศการศึกษาเพื่อรักษามาตรฐานการศึกษาไว้

หลักการนิเทศการศึกษา

เบอร์ตัน และ บรูคเนอร์ (Burton and Brueckner, 1955) ได้เสนอหลักการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนไว้ 4 ประการ คือ

1. การนิเทศการศึกษาควรมีความถูกต้องตามหลักวิชา (theoretically Sound)
2. การนิเทศการศึกษาควรจะเป็นวิทยาศาสตร์ (Scientific)
3. การนิเทศการศึกษาควรจะเป็นประชาธิปไตย (Democratic)
4. การนิเทศการศึกษาควรจะเป็นการสร้างสรรค์ (Creation)

บริกส์ และ จัสท์แมน (อ้างใน กิติมา ปรีดีดิลก. 2532) ได้เสนอหลักการนิเทศการศึกษาสำหรับผู้บริหารไว้ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษาต้องเป็นประชาธิปไตย
2. การนิเทศการศึกษาจะต้องเป็นการส่งเสริม และการสร้างสรรค์
3. การนิเทศการศึกษาควรจะต้องอาศัยความร่วมมือของวิทยากรหลายคนมากกว่าที่จะแบ่งผู้นิเทศเป็นรายบุคคล
4. การนิเทศการศึกษา ควรตั้งอยู่บนรากฐานของการพัฒนาวิชาชีพมากกว่าจะเป็นความสัมพันธ์ส่วนตัว
5. การนิเทศการศึกษาจะต้องคำนึงถึงความถนัดของแต่ละบุคคล
6. จุดมุ่งหมายสูงสุดของการนิเทศการศึกษา คือหาทางช่วยให้เด็กเกิดความรู้ความสามารถตามความมุ่งหมายของการศึกษา
7. การนิเทศการศึกษาจะต้องเกี่ยวข้องอยู่กับการส่งเสริมความรู้สึกรอบรู้ให้แก่ครูและการสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีระหว่างหมู่คณะ
8. การนิเทศการศึกษาควร เริ่มต้นจากสภาพการณ์ปัจจุบันที่กำลังประสบอยู่
9. การนิเทศการศึกษาควร เป็นการส่งเสริมความก้าวหน้า และความพยายามของครูให้สูงขึ้น
10. การนิเทศการศึกษาควร เป็นการส่งเสริมและปรับปรุงสมรรถวิสัย ทักษะคติ และ ข้อคิดเห็นของครูให้ถูกต้อง
11. การนิเทศการศึกษา พยายามหลีกเลี่ยงการกระทำอย่างเป็นพิธีการให้มากที่สุดควรทำงานง่าย ๆ
12. การนิเทศการศึกษาควรใช้เครื่องมือ และกลวิธีง่าย ๆ

13. การนิเทศการศึกษาควรตั้งอยู่บนหลักการและเหตุผล
14. การนิเทศการศึกษาควรมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน และสามารถประเมินผลได้ด้วย

ตนเอง

วินัย เกษมเศรษฐ (2521) ได้กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพจะต้องอาศัยหลักการต่าง ๆ ดังนี้

1. หลักสภาพผู้นำ (Leadership) คือการใช้อิทธิพลของบุคคลที่จะทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มเป็นไปตามเป้าประสงค์
2. หลักความร่วมมือ (Cooperation) คือ การกระทำร่วมกัน และรวมพลังทั้งหมด โดยยอมรับและยกย่องผลของความร่วมมือในการปรับปรุงการเรียนการสอนจากหลายฝ่าย
3. หลักการเห็นใจ (Considerateness) คือ การนิเทศการศึกษาจะต้องคำนึงถึงตัวบุคคลที่ร่วมงานด้วยการเห็นใจ จะทำให้ตระหนักในคุณค่าของมนุษยสัมพันธ์
4. หลักการสร้างสรรค์ (Creativity) คือ การนิเทศจะต้องทำให้เกิดพลังที่จะคิดริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ แปลก ๆ หรือทำงานด้วยตนเองได้
5. หลักการบูรณาการ (Integration) เป็นกระบวนการซึ่งรวมสิ่งกระจัดกระจายให้สมบูรณ์มองเห็นได้
6. หลักการมุ่งชุมชน (Community) เป็นการแสวงหาปัจจัยที่สำคัญในชุมชนและการปรับปรุงปัจจัยเหล่านั้น เพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ในชุมชนให้ดีขึ้น
7. หลักการวางแผน (Planning) หมายถึง กระบวนการวิเคราะห์ซึ่งเกี่ยวกับการแสวงหาผลในอนาคต การกำหนดจุดประสงค์ที่ต้องการล่วงหน้า การพัฒนาทางเลือกเพื่อปฏิบัติให้บรรลุถึงจุดประสงค์ และการเลือกทางปฏิบัติให้เหมาะสมที่สุด
8. หลักการยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง ความสามารถที่จะถูกเปลี่ยนแปลงได้ และพร้อมอยู่เสมอที่จะสนองความต้องการสภาพที่เปลี่ยนแปลงไป
9. หลักวัตถุวิสัย (Objectivity) หมายถึง คุณภาพที่เป็นผลมาจากหลักฐานตามสภาพความจริง โดยการวัดที่แน่นอน และหลายอย่าง

10. หลักการประเมินผล (evaluation) หมายถึง การหาความจริงโดยการวัดที่แน่นอน

ดังนั้นโดยสรุปแล้ว การนิเทศการศึกษาจึงควรมีหลักการดังต่อไปนี้

1. การนิเทศการศึกษา ควรตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งปรัชญา
2. การนิเทศการศึกษา ควรเป็นวิทยาศาสตร์
3. การนิเทศการศึกษา ควรเป็นไปตามหลักการของประชาธิปไตย
4. การนิเทศการศึกษา ควรเป็นการสร้างสรรค์
5. การนิเทศการศึกษา ควรเป็นการพัฒนากำลังคน
6. การนิเทศการศึกษา ควรเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน
7. การนิเทศการศึกษา ควรอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย
8. การนิเทศการศึกษา ควรยึดหลักการประเมินผลนิเทศทั้งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

บุคลากรทางการนิเทศการศึกษา

ทวน พันธุ์พันธ์ (2528) กล่าวว่า บุคคลที่ทำหน้าที่นิเทศการศึกษา ได้แก่

1. ผู้บริหารการศึกษา คือ ผู้บริหารระดับกระทรวง กรม จังหวัด และอำเภอ ซึ่งได้แก่ รัฐมนตรี อธิบดี ศึกษาธิการจังหวัด ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด และหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ เป็นต้น ผู้บริหารเหล่านี้ ย่อมมีหน้าที่บริหารการศึกษาในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งครอบคลุมการนิเทศการศึกษาด้วย
2. ศึกษานิเทศก์ คือ บุคคลที่มีหน้าที่ในการนิเทศการศึกษาโดยตำแหน่ง ซึ่งปัจจุบันนี้มีศึกษานิเทศก์กรม ศึกษานิเทศก์เขต ศึกษานิเทศก์จังหวัด และศึกษานิเทศก์อำเภอ เป็นต้น
3. ผู้บริหารโรงเรียน คือ ผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการและหัวหน้าหมวด เป็นต้น
4. ผู้เชี่ยวชาญ คือ บุคคลที่โรงเรียนเชิญมาเป็นวิทยากร เพื่อช่วยเหลือแนะนำ และให้ความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอนแก่ครู

สุพิชญา ชีระกุล, กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ และวิจิตร วรุตบางกูร (2524) กล่าวไว้ว่า บุคคลที่สามารถทำหน้าที่นิเทศการศึกษาได้ อาจแบ่งออกได้ 4 ประเภท ดังนี้

1. ศึกษาพิเศษ คือ บุคคลที่ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาโดยตำแหน่ง ซึ่งได้แก่ ศึกษาพิเศษกรม ศึกษาพิเศษเขต ศึกษาพิเศษจังหวัด ศึกษาพิเศษอำเภอ
2. ผู้บริหารการศึกษา ซึ่งได้แก่ ผู้บังคับบัญชาระดับกระทรวง กรม กอง จังหวัด อำเภอ ประธานกลุ่มโรงเรียน ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ ฯลฯ บุคคลเหล่านี้ถือว่ามีหน้าที่ในการนิเทศการศึกษาด้วยทั้งสิ้น ทั้งนี้เพราะการนิเทศการศึกษเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา
3. ครู ได้แก่ ครูวิชาการ ครูหัวหน้าฝ่าย ครูหัวหน้าหมวด
4. ผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ บุคคลที่โรงเรียนเชิญมาเป็นวิทยากรเป็นครั้งคราว เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ

จึงสรุปได้ว่า บุคลากรทางการนิเทศการศึกษา คือ

1. ผู้บริหารการศึกษา
2. ศึกษาพิเศษ
3. ครู
4. ผู้เชี่ยวชาญ

แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะแนวคิดในการนิเทศการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529 ค.) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความหมายของการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

การนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา หมายถึง การให้คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือ การจัดกิจกรรมส่งเสริม การจัดปัจจัยสนับสนุนและการช่วยประสานงานเพื่อให้ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา สามารถจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาในระดับนี้ มี 2 ประการ คือ ประการแรกเพื่อ การบรรลุจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ประการที่สอง เพื่อพัฒนาให้ ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอน เกิดเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอนและมีความคิดที่จะ ปรับปรุงงานและพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

รูปแบบการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

การนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา จะมีอยู่ 2 ลักษณะคือ การนิเทศจาก ภายนอก และการนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศจากภายนอกนั้น มีผู้ปฏิบัติการอยู่ 2 สาย คือ

1. ศึกษาพิเศษ ได้แก่ ศึกษาพิเศษจังหวัด ศึกษาพิเศษอำเภอ
2. ศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา มีผู้บริหาร โรงเรียนอนุบาล ประจำจังหวัด หรือครูที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้ปฏิบัติการนิเทศ

ดังนั้น จึงมีบทบาทในการนิเทศต่างกัน ดังนี้

1. ศึกษาพิเศษจังหวัด มีหน้าที่นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา ศึกษาพิเศษจังหวัดมีบทบาทดังนี้
  1. เป็นผู้ประสานงานการวางแผนนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
  2. ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และให้ความร่วมมือในกิจกรรมการ นิเทศของศึกษาพิเศษอำเภอ และผู้นิเทศของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
  3. ติดตามผลและประเมินผลการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
2. ศึกษาพิเศษอำเภอ มีหน้าที่นิเทศติดตามผลและประเมินผลการจัดการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนในอำเภอที่รับผิดชอบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุ จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในพื้นที่ที่รับผิดชอบ ศึกษาพิเศษอำเภอ จึงมีบทบาทดังนี้

1. จัดทำแผนการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ร่วมกับผู้นิเทศของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
2. ปฏิบัติการนิเทศตามแผนนิเทศร่วมกับผู้นิเทศของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
3. ติดตามการปฏิบัติงานของโรงเรียน เพื่อให้การนิเทศเกิดผลในทางปฏิบัติ และจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานเสนอสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
4. ประเมินผลการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในพื้นที่ที่รับผิดชอบและจัดทำรายงานผลการประเมินเสนอสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
5. ประเมินการปฏิบัติการนิเทศตามแผนนิเทศร่วมกับศึกษานิเทศก์จังหวัด และศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

3. ผู้นิเทศของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา มีหน้าที่นิเทศการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา มีบทบาทในการนิเทศดังนี้

1. จัดทำแผนนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ร่วมกับศึกษานิเทศก์อำเภอ
2. ปฏิบัติการนิเทศตามแผนนิเทศร่วมกับศึกษานิเทศก์อำเภอ
3. ประเมินผลปฏิบัติการนิเทศร่วมกับศึกษานิเทศก์อำเภอ

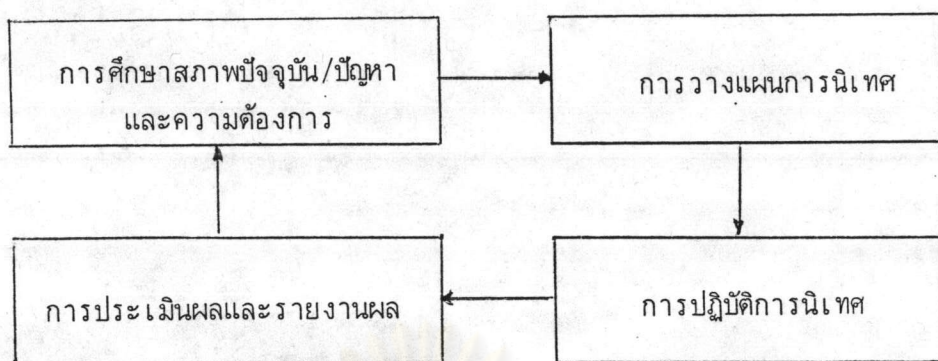
ส่วนการนิเทศภายในโรงเรียนนั้น ผู้ปฏิบัติการนิเทศ คือ ผู้บริหารโรงเรียน หรือผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน หรือครูวิชาการที่ได้รับมอบหมาย โดยมีงานที่ต้องนิเทศและจุดมุ่งหมายเช่นเดียวกับการนิเทศจากภายนอก

4. กระบวนการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

กระบวนการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ประกอบด้วยกระบวนการหลัก

4 ประการ

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ เป็นการศึกษาเพื่อหาความจำเป็นในการนิเทศ ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันจะสามารถกำหนดปัญหาหรือความต้องการการนิเทศ ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

- 1.1 ประมวลภารกิจของโรงเรียนที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
- 1.2 กำหนดประเภทและขอบข่ายของงานที่ต้องการดำเนินการ ในแต่ละภารกิจ
- 1.3 กำหนดระดับความคาดหวังหรือจุดสุดท้ายที่แสดงระดับสัมฤทธิ์ผลที่พึงประสงค์
- 1.4 กำหนดสภาพบ่งชี้สัมฤทธิ์ผล
- 1.5 กำหนดปัญหา/ความต้องการ

2. การวางแผนการนิเทศ จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน จะทำให้ทราบว่า การจัดการการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของจังหวัดนั้น สัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาหรือไม่ มีปัญหาอะไรที่จะต้องแก้ไข มีโรงเรียนมากน้อยเพียงใดที่มีปัญหาเหล่านั้นงานในขั้นต่อไปนี้ คือ การพิจารณาว่าจะให้ความช่วยเหลือ หรือให้คำแนะนำ หรือจัดกิจกรรมเสริมอย่างไรจึงจะช่วยให้โรงเรียนแก้ปัญหานั้นได้ การวางแผนการนิเทศมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

- 2.1 ประมวลปัญหา

- 2.2 กำหนดเรื่องที่จะนิเทศ
- 2.3 กำหนดกิจกรรมการนิเทศ
- 2.4 จัดทำโครงการ/แผนนิเทศ

3. การปฏิบัติการณ์นิเทศ เป็นขั้นตอนการดำเนินงานตามโครงการ/แผนการนิเทศ
ที่จัดทำขึ้น ในการปฏิบัติการณ์นิเทศมีสิ่งที่จะต้องดำเนินการดังนี้ คือ

- 3.1 การประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องก่อนเริ่มดำเนินงานโครงการเพื่อชี้แจง
โครงการและมอบหมายงาน
- 3.2 จัดให้มีการรายงานความก้าวหน้าในการนิเทศ
- 3.3 จัดให้มีการประชุมทบทวนการปฏิบัติงาน เพื่อแก้ไขปัญหาหรือปรับปรุง
วิธีการ
- 3.4 จัดให้มีการประชุมเพื่อสรุปผลการนิเทศ

4. การประเมินผลและรายงานผล การประเมินผลที่จะต้องจัดทำมี 2 ประการ
คือ

- 4.1 การประเมินผลการปฏิบัติงานตามโครงการนิเทศแต่ละโครงการ
ผู้รับผิดชอบในการประเมินคือ ผู้รับผิดชอบโครงการ เป็นการประเมินผลเพื่อตรวจสอบการ
ปฏิบัติงานว่าได้ผลตามเป้าหมายและบรรลุวัตถุประสงค์ของ โครงการหรือไม่
- 4.2 การประเมินผลแผนนิเทศ เป็นการประเมินผลสรุปรวมการปฏิบัติงาน
ตามแผนนิเทศทั้งหมดว่า สามารถแก้ปัญหาหรือช่วยเหลือให้โรงเรียนได้แก้ปัญหาได้ตามที่กำหนด
ไว้หรือไม่

การประเมินผลทั้ง 2 ลักษณะนี้ เมื่อประเมินผลเรียบร้อยแล้ว ควรจัดทำรายงาน
เสนอสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เพื่อทราบและดำเนินการต่อไป (สำนักงานคณะ
กรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2529 ง.)

กิจกรรมการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

ผู้นิเทศเป็นผู้ที่ต้องทำงานร่วมกับครู ให้คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือเพื่อให้เกิด
การปรับปรุงการสอนเกิดขึ้น ในการจัดการนิเทศการศึกษานั้น มีกิจกรรมหลายประเภทที่

สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับงานนิเทศได้ กิจกรรมการนิเทศการศึกษาที่เหมาะสมกับระดับก่อนประถมศึกษา มีดังนี้

1. การประชุมนิเทศ เป็นการประชุมครั้งแรกเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ ให้ความรู้ ความเข้าใจในกิจการที่จะต้องปฏิบัติต่อไป การประชุมนิเทศนี้ควรจะได้ทำการประชุมนิเทศบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งได้แก่

1.1 ผู้บริหาร ซึ่งจะเป็นผู้รับนโยบายไปปฏิบัติและให้ความสะดวกแก่บุคลากรอื่นให้มีความรู้และความเข้าใจในเรื่อง การจัดการเรียนระดับก่อนประถมศึกษาหรือโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเด็กในระดับนี้อย่างแท้จริง ผู้บริหารเป็นผู้ที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้ งานเป็นผลสำเร็จ

1.2 ครูผู้ปฏิบัติการสอน เพื่อให้ครูเข้าใจ เห็นความสำคัญและมีทัศนคติที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา

2. การประชุมกลุ่ม การประชุมกลุ่มอาจจัดเป็นกลุ่มย่อยหรือจัดเป็นการประชุมกลุ่มใหญ่ เช่น ประชุมในระดับโรงเรียน ระดับจังหวัด ระดับเขต ระยะเวลาการจัดอาจมากน้อยต่างกันตามวัตถุประสงค์ เพื่อหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แก้ปัญหา ให้ข้อเสนอแนะ ให้ความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนแถลงผลงานต่าง ๆ เกี่ยวกับงานที่กำลังจะทำ กระทำแล้วหรือ ให้ความรู้เพิ่มเติม

การประชุมนี้จัดเป็นวิธีการในการปรับปรุงการเรียนการสอนที่ได้ผลวิธีหนึ่ง หลักสำคัญในการจัดประชุมมีดังนี้

- 2.1 การประชุมควรมีความมุ่งหมายที่แน่นอน และเป็นที่ยอมรับหมู่สมาชิก
- 2.2 ควรได้วางแผนการประชุมไว้เป็นอย่างดีทั้งในเนื้อหาและวิธีการ
- 2.3 ควรสร้างเจตคติที่ดี ในเรื่องคุณค่าที่จะได้รับจากการประชุม
- 2.4 เรื่องที่ประชุมควรเกี่ยวข้องโดยตรงกับโครงการหรือการเรียนการสอนที่ปฏิบัติอยู่
- 2.5 ควรมีผู้นำการประชุมที่ดี และเหมาะสม
- 2.6 เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมมีส่วนร่วมในการให้ความคิดเห็นด้วย
- 2.7 ควรมีการสรุปและวางแผนที่จะปฏิบัติต่อไป
- 2.8 มีการติดตามผลจากการประชุมด้วย

3. การอบรมสัมมนา เป็นส่วนหนึ่งของการนิเทศการเรียนการสอนและนิยมจัดกันมาก เมื่อมีปัญหาในทางปฏิบัติ หรือต้องการจะเน้นเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นพิเศษ เช่น พัฒนาการของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา การสร้างสื่อการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียน ฯลฯ การอบรมสัมมนาไม่ได้มุ่งแต่เพียงให้ครูมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานเท่านั้น การอบรมยังมุ่งสร้างความสัมพันธ์อันดีให้แก่ครูด้วย นอกจากนี้ ยังส่งเสริมให้ครูมีความกระตือรือร้นในการทำงานและแสวงหาความก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้นไป

4. การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นวิธีการฝึกอบรมระหว่างทำงานที่ดีที่สุดแบบหนึ่ง โดยที่ผู้เข้าร่วมประชุมได้ลงมือปฏิบัติงานแก้ปัญหาคือศึกษาด้วยกันเป็นกลุ่มย่อยแทนการนั่งฟังอย่างเดียว เช่น การจัดทำอุปกรณ์การสอน การจัดทำแบบการสอนของโรงเรียน และการสัมมนาทางวิชาการเพื่อหาแนวทางปรับปรุงการเรียนการสอน ผลการประชุมเชิงปฏิบัติการจะเป็นผลงานหรือคำตอบเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ โดยที่สมาชิกได้มีส่วนร่วมด้วย และอาจขอความร่วมมือจากผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำและเป็นวิทยากรให้

5. การพบปะสนทนา เป็นการนิเทศรายบุคคลอย่างหนึ่ง มีจุดประสงค์ คือ

5.1 สืบรวจความต้องการของครู

5.2 กระตุ้นให้ครูปรับปรุงการสอน

5.3 แนะนำครู

5.4 ศึกษาปัญหาของครู

5.5 ประเมินผลการสอนของครู

การพบปะกันระหว่างครูกับผู้นิเทศเป็นวิธีการสำคัญที่ให้โอกาสผู้นิเทศได้ทำงานเป็นรายบุคคลกับครูในเรื่องปัญหาทางวิชาการของแต่ละคน การแนะนำเป็นรายบุคคลนี้จะได้ผลมาก ถ้าหากใช้ถูกวิธี ความสำเร็จของการช่วยเหลือกันนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง

6. การสังเกตการสอน ในการสังเกตการสอนของครูในห้องเรียนนั้น ผู้นิเทศควรจะได้ทำความเข้าใจกับครูก่อนในเรื่องจุดประสงค์ของการไปสังเกต กำหนดเวลาและวางแผนการสอนร่วมกับครู เพื่อให้เกิดความมั่นใจ ทั้งนี้ เพื่อสร้างเจตคติที่ดีในการนิเทศให้แก่ครู และผู้นิเทศเองก็ต้องคำนึงถึงมารยาทและข้อควรปฏิบัติในการไปสังเกตชั้นเรียนก่อนคือ

- 6.1 ไปตรงตามเวลาที่นัดหมายไว้
- 6.2 ทักทายครูอย่างเจียม ง่าย ๆ และเข้าไปนั่งในที่ที่สามารถสังเกตทั้งครูและนักเรียนได้อย่างชัดเจน ไม่นั่งในที่ที่จะก่อให้เกิดความสนใจเป็นพิเศษ
- 6.3 ไม่ทำให้ครูและนักเรียนมีภาวะตึงเครียด
- 6.4 กำหนดวิธีรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตไว้ล่วงหน้า ลงมือสังเกตและบันทึกข้อมูลไว้โดยอาจใช้ข้อมูลจากการนิเทศครั้งก่อน ๆ ประกอบการพิจารณาด้วย
- 6.5 ถ้าครูไม่เชิญไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการสอนของครู ยกเว้นจะเป็นประโยชน์อย่างมากหรือจำเป็นจริง ๆ
- 6.6 เมื่อจะออกจากชั้นเรียน ควรออกไปเจียม ง่าย ๆ ไม่ทำให้เป็นที่สนใจ
- 6.7 พบปะครูเมื่อจบการสอนแล้ว ให้กำลังใจครูเมื่อพบข้อดีต่าง ๆ ที่ครูปฏิบัติ ถามถึงสิ่งที่ครูคิดว่าเป็นปัญหาในการสอน แล้วจึงอธิบายชี้แจงสิ่งที่ผู้นิเทศเห็นว่าถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขในบางจุดก็จะทำให้การสอนของตนสมบูรณ์ที่สุด ผู้นิเทศมีหน้าที่ให้กำลังใจมิใช่ผู้จับผิด ควรให้คำแนะนำหรือขอเสนอแนะแก่ครูด้วย

7. การจัดสัทธิการสอน การให้ครูได้มีโอกาสสังเกตการสอนของครูโรงเรียนอื่นหรือการไปสังเกตการสอนของครูชั้นอื่น จะทำให้ครูได้เห็นและเรียนรู้วิธีสอน การใช้อุปกรณ์ และกระบวนการที่ดีของคนอื่น เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงใช้ให้เหมาะสมกับตน ในการพาครูไปดูการสัทธิการสอนนี้ ผู้นิเทศควรพาครูไปสังเกตการสอนในห้องเรียนจริง และได้เตรียมผู้สังเกตที่มีความเข้าใจที่แท้จริงต่อการสัทธิว่า ไม่ต้องการให้คนคอยจับผิดผู้สัทธิ แต่ให้สังเกตสิ่งที่ถูกที่ควร เพื่อนำไปปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น และให้บันทึกการสังเกตการสัทธิเพื่อนำข้อมูลไปใช้ต่อไป

8. การศึกษานอกสถานที่ ผู้นิเทศอาจจัดหาครูปฏิบัติในโครงการไปศึกษานอกสถานที่ เพื่อให้เห็นวิธีการจัดการเรียนการสอน ได้ระดับก่อนประถมศึกษา หรือ โรงเรียนที่มีชั้นอนุบาลที่มีผลงานดีเด่นและเป็นที่ยอมรับทั่วไป เพื่อกระตุ้นให้ครูมีความคิดริเริ่ม

9. การบรรยายหรือปาฐกถา คือการเชิญบุคคลที่เป็นผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญบรรยายพิเศษเป็นครั้งคราว หรือเรื่องที่น่าสนใจส่วนใหญ่สนใจ เช่น วิธีสอน การจัดกิจกรรม การทำอุปกรณ์ เป็นต้น

10. การแจกเอกสาร การจัดทำเอกสารเป็นประโยชน์แก่ครูผู้สอน และช่วยครูผู้สอนได้มาก สามารถใช้เป็นคู่มือการสอน นอกจากนี้ยังเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในด้านการศึกษ่อีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2529 ง.)

แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตร (แนวการจัดประสบการณ์) ระดับก่อนประถมศึกษา

1. ความหมายและความเป็นมาของการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2520 หมวด 3 ระบบการศึกษา ข้อ 30 ได้ให้คำจำกัดความว่า "การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เป็นการศึกษาที่มุ่งอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนการศึกษาภาคบังคับ เพื่อเตรียมเด็กให้มีความพร้อมทุกด้านดีพอที่จะเข้ารับการศึกษาคือต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2520)

แนวคิดในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในประเทศไทย เริ่มขึ้นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.2441 ต่อมาในปี พ.ศ.2494 ก็ได้รับการบรรจุลงในแผนการศึกษาชาติ พ.ศ.2494 อย่างเป็นระบบเป็นครั้งแรก โดยใช้ชื่อว่า "การศึกษาชั้นอนุบาล" และในปีเดียวกันนี้เอง กระทรวงศึกษาธิการได้ทำการวิจัยเชิงทดลองการสอนชั้นเด็กเล็กเป็นครั้งแรก ที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ปรากฏว่า การทดลองได้ผลดีเป็นที่น่าพอใจ กระทรวงศึกษาธิการจึงประกาศใช้ระเบียบการจัดชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษาขึ้นเป็นครั้งแรก ตามหนังสือด่วนมาก ที่ ศธ 26953/2495 ลงวันที่ 7 สิงหาคม 2495 โดยกำหนดให้จัดชั้นเด็กเล็กได้อำเภอละ 1 แห่ง อายุนักเรียนเด็กเล็กอย่างต่ำ 5 ปีบริบูรณ์ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2527 ก.)

ปัจจุบันการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาได้ขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง มีทั้งหน่วยงานของรัฐ (เช่น ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ กรมการฝึกหัดครู กรมสามัญศึกษา กรมพัฒนาชุมชน กรมอนามัย สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ฯลฯ) และหน่วยงานของเอกชน ซึ่งลักษณะการจัดก็มีหลายรูปแบบ แตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดนโยบายในการจัดการศึกษาระดับนี้ไว้ว่า จะสนับสนุนให้โรงเรียนร่วมกับชุมชนดำเนินการในพื้นที่ที่มีปัญหาทางภาษา ปัญหาทางเศรษฐกิจ และพื้นที่ในชนบท ส่วนในเมืองจะจัดเพื่อเป็นตัวอย่างด้านการ

อนุบาลศึกษาเท่านั้น โดยการจัดการศึกษาออกเป็น 3 รูปแบบ คือ ชั้นอนุบาล 1-2 (สำหรับพื้นที่ในเมือง) ชั้นอนุบาลชนบท (สำหรับพื้นที่ที่มีปัญหาทางภาษา เศรษฐกิจ และอยู่ในเขตชนบท) และชั้นอนุบาลหลักสูตร 1 ปี (ชั้นเด็กเล็ก) (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2530)

2. หลักการของหลักสูตรการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

การจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษานั้น นิยมใช้คำว่า "แนวการจัดประสบการณ์" แทนคำว่า "หลักสูตร" แนวการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กและชั้นอนุบาลของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาตินั้นมีหลักการเดียวกัน จึงขอเสนอหลักการของแนวการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2528)

แนวการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กมีหลักการสำคัญ ดังนี้

1. เป็นประสบการณ์ที่มุ่งปลูกฝังให้มีพื้นฐานชีวิตที่ดีด้านคุณธรรมและจริยธรรม
2. เป็นประสบการณ์ที่มุ่งส่งเสริมเด็กให้คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้

เหมาะสมกับวัย

3. เป็นประสบการณ์ที่มุ่งสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนการสอนให้แก่เด็ก
4. เป็นประสบการณ์ที่มุ่งเตรียมเด็กให้มีความพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์

สังคมและสติปัญญา ก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา

จุดมุ่งหมายของแนวการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก

1. ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กเล็ก ให้เกิดความพร้อมในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
2. จัดประสบการณ์ที่ช่วยให้เด็กดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข
3. เตรียมเด็กให้มีทักษะพื้นฐานที่จะเรียนในระดับประถมศึกษา

3. ขอบข่ายและเนื้อหาสาระในการจัดประสบการณ์

แนวการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กและชั้นอนุบาลไม่ได้จัดเป็นรายวิชา แต่จะนำประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กมารวบรวมจัดหมวดหมู่เป็น 3 มวลประสบการณ์ คือ

1. กลุ่มเตรียมสร้างเสริมทักษะ ซึ่งแบ่งออกเป็น ทักษะภาษาไทย และ ทักษะคณิตศาสตร์
2. กลุ่มเตรียมสร้างเสริมประสบการณ์ ซึ่งรวมประสบการณ์ด้านสังคมศึกษา ธรรมชาติศึกษา สุขศึกษา สุขภาพความปลอดภัยและการเล่น
3. กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย รวมประสบการณ์ที่ปลูกฝังจริยธรรม ค่านิยม สร้างเสริมลักษณะนิสัยด้านเพลง ดนตรี การเคลื่อนไหวประกอบจังหวะ ศิลปะและการสร้าง สรรค์ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2528)

4. การจัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2527 ก.) ได้เสนอแนะ แนวทางในการจัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ ในลักษณะของระบบการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วย

1. วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนชั้นเด็กเล็ก เน้นกิจกรรมที่ส่งเสริม ทักษะที่นักเรียนต้องการ ดังนั้น การสอนของครูจึงควรประกอบด้วยวิธีสอนและกิจกรรมการ เรียนการสอนหลาย ๆ แบบ คือ การเล่า การแก้ปัญหา การสาธิตและการทดลอง การแสดง การอนุমান อุปมาน การสืบเสาะหาความรู้ การเล่นเกม การแสดง การสร้างสถานการณ์ จำลอง การศึกษานอกสถานที่ ตลอดจนการใช้แหล่งวิทยาการต่าง ๆ ในท้องถิ่น

2. การจัดกลุ่มไม่ตายตัว

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่นักเรียนด้วยวิธีสอนและกิจกรรม การเรียนการสอนตามข้อ 1 นักเรียนอาจจะเรียนเป็นกลุ่มใหญ่ที่รวมนักเรียนทั้งหมดหรือเป็น กลุ่มย่อย ๆ ตามจุดประสงค์และลักษณะของงาน ซึ่งเมื่อจบบทเรียนแล้ว กลุ่มย่อยนั้นก็สลายตัว มารวมในกลุ่มใหญ่ และจะแยกย่อยอีกได้ตามความเหมาะสม

3. การจัดเวลาที่เปลี่ยนแปลงได้

เนื่องจากการจัดเวลาตายตัวสำหรับกิจกรรมการเรียนการสอน มิได้ สมองความต้องการของนักเรียนเสมอไป การจัดเวลาเรียนเวลาสอนในชั้นเด็กเล็กจึงควร

ยืดหยุ่นสำหรับขยายหรือลดเวลาได้ตามช่วงความสนใจ และความต้องการของเด็ก

4. การวัดและประเมินผล

รูปแบบการจัดการการเรียนการสอนชั้นเด็กเล็กนี้มุ่งเสริมให้เด็กเจริญงอกงามในทุก ๆ ด้าน คือ ด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม การวัดและประเมินผลจึงวัดด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

4.1 ด้านร่างกาย ได้แก่ การวัดความเจริญเติบโตและสุขภาพอนามัยทางร่างกาย

4.2 ด้านสติปัญญา ได้แก่ การวัดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนและทักษะความสามารถทางสติปัญญา คือ ความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่า

4.3 ด้านอารมณ์ ได้แก่ การวัดการแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิด ทัศนคติ ค่านิยม และลักษณะนิสัยต่าง ๆ

4.4 ด้านสังคม ได้แก่ การวัดการแสดงออกทางสังคม เช่น การรู้จักให้และรับ การเป็นผู้นำและผู้ตาม การมีระเบียบวินัย

ในการวัดพัฒนาการและความสามารถด้านต่าง ๆ ของเด็กดังกล่าวข้างต้นนี้ ครูจะวัดและประเมินกระบวนการเรียนการทำงานของนักเรียน โดยใช้วิธีการต่อไปนี้

ก. การสังเกต ใช้สำหรับ

1. สังเกตเด็กขณะเล่น เรียน และทำงาน ทั้งเป็นรายบุคคลและหมู่คณะ เพื่อทราบความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการด้านต่าง ๆ เมื่อมีอะไรผิดปกติขึ้นในตัวเด็ก ครูจะได้ทราบ เข้าใจสาเหตุและแก้ไขปัญหาเหล่านั้นได้
2. สังเกตเด็กเป็นรายบุคคลทุกครั้งที่จัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก
3. การสังเกต จะต้องกระทำอย่างสม่ำเสมอ และบันทึกการสังเกตข้อบกพร่อง และข้อดีไว้ในแบบบันทึก เพื่อหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข หรือส่งเสริมพฤติกรรมของเด็ก

ข. การตรวจผลงาน

วิธีนี้ใช้สำหรับนำผลงานของเด็ก เช่น สมุดทำงาน ภาพเขียน ภาพวาด

สิ่งประดิษฐ์ ฯลฯ มาตรวจ ทั้งนี้โดยจัดเป็นกลุ่มตามอันดับคุณภาพของงาน เช่น ดีมาก ดีปานกลาง อ่อน และอ่อนมาก หรือ ดี ปานกลาง และอ่อน เป็นต้น การจัดอันดับคุณภาพนี้เป็นการศึกษาพัฒนาการของเด็ก ถ้าเด็กอยู่ในอันดับดี แสดงว่ามีผลการเรียนดี เป็นที่ต้องการตรงข้ามถ้าเด็กอยู่ในอันดับต่ำ ครูต้องรีบแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอน

ค. การทดสอบด้วยวาจา

การทดสอบด้วยวาจา ใช้เหมาะกับเด็กเล็กมา เพราะเด็กยังอ่านและเรียนหนังสือไม่ได้ วิธีนี้ เมื่อครูจะนำมาใช้ ครูควรปฏิบัติดังนี้

1. สร้างบรรยากาศให้สนุกสนาน น่าสนใจและเป็นกันเอง
2. ควรเตรียมข้อสอบไว้ล่วงหน้าว่าจะถามอะไร และถามอย่างไร และควรลำดับเนื้อเรื่องให้เป็นที่น่าสนใจและต่อเนื่องกันด้วย สำหรับข้อสอบอาจเป็นรูปภาพหรือของจริงก็ได้

3. การบันทึกการวัดและประเมินผล ใช้แบบการจัดอันดับคุณภาพ

ง. ข้อทดสอบ

การใช้ข้อทดสอบ ใช้สอบเด็กเพื่อบันทึกคะแนนไว้เป็นหลักฐาน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของการวัดและประเมินผลความพร้อมในการเรียน วิธีนี้ควรใช้อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ในการใช้ข้อทดสอบ ควรจัดทำข้อทดสอบให้มีคุณภาพเหมาะสมกับเด็ก และควรคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ด้วย คือ ภาาพต้องชัดเจน เนื้อหาต้องตรงกับวัตถุประสงค์ที่สอน เป็นต้น

สำหรับเกณฑ์ในการวัดและประเมินผล มี 2 เกณฑ์ ดังนี้

1. เกณฑ์การวัดและประเมินผลความพร้อมในการเรียน
70 % ขึ้นไป หมายถึง ดี หรือพร้อมมาก ใช้เครื่องหมาย ☆☆☆
2. 60-69 % หมายถึง ปานกลาง มีความพร้อมปานกลาง ใช้เครื่องหมาย ☆☆
3. 50-59 % หมายถึง มีความพร้อมน้อย ใช้เครื่องหมาย ☆
4. ต่ำกว่า 50 % หมายถึง ต้องแก้ไข

2. เกณฑ์การวัดและประเมินผลพัฒนาการของเด็ก ใช้วิธีการพิจารณาแบบอิงกลุ่ม โดยจัดเป็น 2 ระดับ คือ

1. ผ่าน หมายถึง การที่เด็กมีความพร้อมในการเรียน ซึ่งจะทำให้เด็กมีปัญหาหรืออุปสรรคในการเรียนต่อน้อยที่สุด
2. ไม่ผ่าน หมายถึง การที่เด็กมีความพร้อมน้อย อันจะทำให้เด็กมีปัญหาหรืออุปสรรคในการเรียนต่อไปค่อนข้างมาก จำเป็นจะต้องปรับปรุงแก้ไข

ในการวัดผลและประเมินผลความพร้อมในการเรียนนี้ มีข้อควรคำนึง 3 ประการ ดังนี้คือ

1. ผลจากการวัดและประเมินผลความพร้อมในการเรียน ไม่ได้นำไปใช้ตัดสิน ได้ หรือ ตก และไม่ได้เป็นเกณฑ์ในการรับเด็กเข้าเรียน สอบไล่ หรือสอบคัดเลือก
2. ผลของการวัดและประเมินความพร้อม เป็นการอธิบายจุดเด่นและจุดบกพร่องของเด็กเป็นรายบุคคล และรายองค์ประกอบ เพื่อให้ครูประจำชั้นและผู้บริหาร โรงเรียนชี้แจงให้ผู้ปกครองของเด็กเข้าใจเพื่อที่จะได้ช่วยเหลือเด็กถูกต้อง ทดสอบความพร้อมเพื่อจัดโปรแกรมการเรียน
3. ผลของการวัดและประเมินความพร้อม เป็นการอธิบายสภาพของเด็กในขณะนั้นเท่านั้น ไม่ใช่บอกประสิทธิภาพในการที่ เขาจะเรียนต่อไป เพราะแบบทดสอบวัดความพร้อม ไม่ใช่แบบทดสอบวัดสติปัญญา เด็กยังอยู่ในวัยที่จะพัฒนาและเจริญเติบโตอีกมาก และแบบแผนพัฒนาการของเด็กแต่ละคนย่อมไม่เหมือนกัน สักระยะหนึ่งเด็กจะพัฒนาใกล้เคียงกันไปเอง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2527 ข.)

ผู้บริหาร โรงเรียนกับังงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน

ตามบทบาทหน้าที่แล้ว ผู้บริหาร โรงเรียนซึ่งเป็นผู้ควบคุมการจัดการเรียนการสอน ในโรงเรียนของตน ในขณะเดียวกันจะต้องทำหน้าที่นิเทศการศึกษาควบคู่กันไปด้วย ได้มีผู้กล่าวถึงงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนไว้หลายท่านด้วยกัน เช่น

สุจริต เพียรชอบ (2514) ได้เสนองานนิเทศการศึกษาในโรงเรียนที่ผู้บริหารควร
ทำ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ก. การช่วยเหลือครูทางด้านวิชาการและด้านบริการ ได้แก่

1. ประชุมนิเทศครูใหม่
2. จัดประชุมครูก่อนเปิดภาคเรียน
3. การสังเกตการสอนในชั้นเรียน
4. การเยี่ยมชั้นเรียนอื่น ๆ
5. การสาธิตการสอน
6. การให้คำปรึกษาหารือเป็นรายบุคคลหรือรายหมู่
7. การจัดประชุมปฏิบัติการ
8. การอบรมครู
9. การจัดสัมมนา
10. การจัดหนังสือที่มีคุณค่าทางวิชาการ
11. ปรับปรุงห้องสมุดให้ทันสมัยและแนะนำครูให้ใช้ห้องสมุด
12. แนะนำให้ครูเข้าเป็นสมาชิกของสมาคมวิชาการต่าง ๆ
13. จัดบริการ โสตทัศนศึกษาให้แก่ครูเป็นอย่างดี และสนับสนุนให้ครูใช้

อุปกรณ์เหล่านั้น

14. สนับสนุนให้ครูไปเรียนเพิ่มเติม

ข. การช่วยเหลือครูในเรื่องปัญหาส่วนตัว ได้แก่ การดูแลทุกข์สุขของครูใน
ปกครอง เป็นกันเอง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีจนกระทั่งครูสามารถปรับทุกข์ด้วย ทั้งด้านส่วนตัว
ปัญหาในการทำงาน ตลอดจนเข้ากับเพื่อนร่วมงาน

ค. การสร้างขวัญของคณะครูในโรงเรียน ได้แก่

1. การให้ครูในโรงเรียนมีความรู้เกี่ยวกับวิชาการ งานการบริหารและ
ดำเนินการสอนอย่างเพียงพอ
2. จัดสภาพการทำงานให้ดี สะดวกสบายเป็นสุข

3. ช่วยครูให้มีความอบอุ่น สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเป็นสุข ไม่น้อยหน้าคำตำหนิ
  4. เป็นที่ปรึกษาที่ดีของครูได้ทุกโอกาส
  5. สร้างลักษณะเป็นผู้นำให้กับครู เปิดโอกาสให้ครูได้ทำงานที่ใช้ความคิดริเริ่มของตนเองให้มาก
  6. พยายามให้ครูรู้สึกที่ตัวเองมีความสำคัญ เป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ เป็นที่ยอมรับของผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงานโดยทั่วไป
  7. ครูใหญ่ควรมีจิตใจกว้างขวาง ยอมรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของครู
  8. ช่วยให้ครูมีความสำเร็จในการทำงาน มีความเจริญงอกงาม
  9. ให้ครูมีส่วนร่วมในการวางนโยบาย
  10. ให้ครูได้มีความรู้สึกนับถือตนเอง ไม่รู้สึกว่าได้รับการหลู่เกียรติหรือเหยียดหยามหรือรู้สึกด้อย
  11. การดำเนินงานต่าง ๆ ในโรงเรียนควรเป็นประชาธิปไตย
  12. ครูใหญ่ควรมีความยุติธรรมต่อครูทุกคน
- ง. การประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน ซึ่งอาจทำได้ดังนี้
1. จัดผู้รับฟังความคิดเห็นของครูภายในโรงเรียน
  2. จัดให้มีการอภิปรายปัญหาต่าง ๆ ของโรงเรียน
  3. จัดให้มีกล่องรับฟังความคิดเห็นของโรงเรียน
  4. จัดให้มีการวิจัยเชิงปฏิบัติการต่าง ๆ
  5. ช่วยให้ครูประเมินการสอนของตนเอง
  6. ช่วยให้ครูรู้จักการประเมินผลการเรียนการสอนและความก้าวหน้าของนักเรียน

ซารี มณีศรี (2523) ได้ให้รายละเอียดของงานนิเทศศึกษาที่ผู้บริหารโรงเรียนอาจทำได้ดังนี้

ก. การช่วยเหลือครูทางด้านวิชาการและด้านบริหาร

1. ปฐมนิเทศครูใหม่
2. การจัดประชุมก่อนเปิดเรียน
3. การสังเกตการสอนในชั้นเรียน
4. การเยี่ยมชั้นเรียนอื่น ๆ
5. การสาธิตการสอน
6. การนิเทศด้วยการให้คำปรึกษาหารือเป็นรายบุคคลหรือเป็นหมู่
7. การนิเทศด้วยการจัดประชุมปฏิบัติการแบบต่าง ๆ
8. การอบรมครู
9. การจัดสัมมนาครู
10. จัดหาหนังสือที่มีคุณค่าทางวิชาการ
11. ปรับปรุงห้องสมุดให้มีสภาพดี ทันสมัย
12. จัดบริการ วัสดุทัศนศึกษา
13. แนะนำให้ครูเป็นสมาชิกของสมาคมทางวิชาการต่าง ๆ
14. สนับสนุนให้ครูเรียนเพิ่มเติมระหว่างปิดภาคเรียนฤดูร้อน

ข. การช่วยเหลือครูในด้านปัญหาส่วนตัว

ค. การสร้างขวัญของครูในโรงเรียน

ง. การประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน

เนกเลย์ และอีแวนส์ (Neagley and Evans, 1964) ได้กล่าวถึงงานนิเทศการศึกษาของอาจารย์ใหญ่ไว้ดังนี้

1. สร้างบรรยากาศให้ครูแต่ละคนหรือทั้งกลุ่มสามารถแสดงความสามารถออกมาอย่างอิสระ และปรับปรุงการเรียนการสอนร่วมกับบุคคลอื่น
2. ทำงานร่วมกับกลุ่มในการสร้างและดำเนินการให้เป็นไปตามปรัชญาที่ตั้งไว้ซึ่งมีส่วนสอดคล้องกับปรัชญาของชุมชน
3. พัฒนาการสอน

4. พัฒนาหลักสูตร
5. ดูแลโครงการนิเทศในโรงเรียนให้ดำเนินไปด้วยดี
6. ดำเนินการวัดผลและประเมินผลโครงการทั้งระบบ
7. ช่วยให้มีการจัดตั้งผู้เชี่ยวชาญในด้านการสอนและใช้ขณะนี้ให้เป็นประโยชน์
8. รับผิดชอบในการจัดโครงการส่งเสริมความรู้แก่ครูประจำการในโรงเรียน
9. จัดให้มีการแลกเปลี่ยนข่าวสาร และความคิดเห็นซึ่งกันและกันในระหว่างครูและบุคคลอื่น
10. ดูแลสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น อุปกรณ์ หนังสือ และแหล่งวิชาการ
11. ช่วยให้มีการพัฒนาทางการศึกษาใหม่ ๆ ในท้องถิ่น

แฮร์ริส (Harris, 1985) ได้กำหนดงานนิเทศการศึกษาไว้ 10 ประการ คือ

1. การพัฒนาหลักสูตร
2. การจัดระบบการเรียนการสอน
3. การบริหารงานบุคคล
4. การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก
5. การจัดฝึกอบรมครูประจำการ
6. การจัดหาวัสดุอุปกรณ์
7. การประชุมนิเทศครูใหม่
8. การจัดบริการพิเศษแก่ครู
9. การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน
10. การประเมินผลการสอน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กล่าวถึงงานที่จะนิเทศการศึกษาในชั้นเด็กเล็กก็อาศัยหลักการเช่นเดียวกับการนิเทศการศึกษาในระดับอื่น ๆ กล่าวคือในเรื่องของงานที่จะนิเทศนั้น ควรจะครอบคลุมหลักใหญ่ของงานการบริหารการศึกษา คือ

1. งานด้านวิชาการ
2. งานด้านบุคลากร

3. งานกิจการนักเรียน
4. งานอาคารสถานที่
5. งานธุรการและการเงิน
6. งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2529)

การนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการเรียนการสอนหรือที่เรียกว่า การจัดประสบการณ์ให้เด็กก่อนระดับก่อนประถมศึกษานั้น แตกต่างกับชั้นประถมศึกษามาก กล่าวคือ การเรียนการสอนก่อนระดับก่อนประถมศึกษานั้น มุ่งที่จะเตรียมความพร้อมให้กับเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาเป็นสำคัญ นอกจากนั้นครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษายังไม่ค่อยมีเวลาที่จะศึกษาติดตาม ปรับปรุง และค้นคว้าเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาให้ดีขึ้น ฉะนั้น เป้าหมายสำคัญของการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ก็คือ ต้องการให้ครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษามีความรับผิดชอบ และสามารถปรับปรุงการเรียนการสอนได้เอง จาก การที่ได้นำแนวคิดการนิเทศการศึกษาของนักศึกษามาจัดเป็นหมวดหมู่ เพื่อให้มีความเหมาะสมกับการปฏิบัติการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตาก จะได้กล่าวในรายละเอียดในแต่ละด้านต่อไป

การนิเทศการศึกษาด้านแนวการจัดประสบการณ์

หลักสูตรในระดับก่อนประถมศึกษานั้น เรียกว่า แนวการจัดประสบการณ์ ลักษณะของแนวการจัดประสบการณ์ในระดับก่อนประถมศึกษา แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ เตรียมสร้างเสริมทักษะ เตรียมสร้างเสริมประสบการณ์ และเตรียมสร้างเสริมลักษณะนิสัย ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตากที่เปิดสอนระดับก่อนประถมศึกษาจะต้องเข้าใจเกี่ยวกับแนวการจัดประสบการณ์ การใช้แนวการจัดประสบการณ์ แผนการจัดประสบการณ์ การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล ซึ่งเป็นหัวใจของการนิเทศการศึกษาในระดับนี้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ กิติมา ปรีดีติลก (2532) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารจำเป็นต้องทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในเรื่องของจุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา และข้อกำหนดต่าง ๆ ในหลักสูตร

นำหลักสูตร ไปใช้ให้เกิดผล มีการประเมินผลหลักสูตร และปรับปรุงหลักสูตรในที่สุด ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528) ได้กล่าวว่า การให้ความรู้แก่ครู เกี่ยวกับการใช้แนวการจัดประสบการณ์ แผนการจัดประสบการณ์ มีวิธีการดังนี้

1. การประชุมปรึกษาหารือ
2. การจัดอบรม
3. การประชุมปฏิบัติการ
4. การใช้เอกสารให้ความรู้
5. การดำเนินการในรูปคณะกรรมการ

จากแนวคิดดังกล่าว นางเยาว์ แขงเพ็ญแข (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงการปฏิบัติการ นิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน ควรดำเนินการดังนี้

1. ให้ทำหน้าที่อำนวยการ แนะนำ ติดตาม ช่วยแก้ปัญหาการปฏิบัติงานของครู ชั้นเด็กเล็ก ให้ครูมีความสะดวก มีความมั่นใจในการทำงานมากที่สุด
2. กำหนดมาตรการการปฏิบัติงานของครูเพื่อกระตุ้นให้ครูตั้งใจทำงานอย่างสม่ำเสมอ เช่น ให้ปฏิบัติตรงตามเวลา การออกจากโรงเรียนต้องขออนุญาต และบันทึกทุกครั้ง และใช้ผลการปฏิบัติงานการสอนพิจารณาความชอบ ห้ามทิ้งชั้นเรียน ทำการสอนตามแนวและแผนจัดประสบการณ์ ตรวจสอบผลงานของเด็ก
3. ให้ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้นำด้านวิชาการ โดยทำกิจกรรมด้านวิชาการต่าง ๆ เช่น จัดสัมมนาการเรียนการสอนชั้นเด็กเล็ก เข้าสังเกตการสอนของครู ตรวจสอบบันทึกการสอน ตรวจสอบผลงานนักเรียน ทำการสอนบางครั้ง เพื่อจะได้สัมผัสใกล้ชิดกับเด็ก ทดสอบความรู้

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตาก (2532) ได้กล่าวไว้ในเอกสารการประเมินแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 6 ถึงการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาตอนหนึ่งว่า ในการที่จะจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ หรือปรับแผนการจัดประสบการณ์ เพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่นั้น โรงเรียนอาจทำได้ดังนี้

1. ดำเนินการร่วมกับครูผู้สอน หรือโรงเรียนร่วมกับกลุ่มโรงเรียน
2. เชิญวิทยากรที่มีความรู้ความเข้าใจมาให้ความรู้

ในด้านการจัดระบบการเรียนการสอนนั้น ผู้บริหาร โรงเรียนต้องจัดให้สอดคล้องกับแนวการจัดประสบการณ์ เพราะแนวการจัดประสบการณ์เป็นหลักสำหรับการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ซึ่งผู้บริหาร โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูสอนหลาย ๆ วิธี สอนตามแผนการจัดประสบการณ์ ครอบคลุมตามแผนการจัดประสบการณ์ และสร้างบรรยากาศที่ดีขึ้นในห้องเรียน

กิติมา ปรีดีติลล (2532) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหาร โรงเรียนที่จะต้องทำ การจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมจะต้องมีการสอนที่ถูกต้อง ตลอดจนมีการอำนวยความสะดวกเพื่อการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ เนื้อหาที่สอนยืดหยุ่นตามเหตุการณ์ สภาพท้องถิ่น และความสนใจของผู้เรียน อย่างไรก็ตาม การเรียนการสอนที่ผู้บริหารต้องปฏิบัติได้แก่ การจัดทำแผนการสอน การจัดตารางสอน การจัดชั้นเรียน การจัดแบบเรียน และการจัดทำคู่มือครู

เนกเลย์ และอีแวนส์ (Neagley and Evans) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดระบบการเรียนการสอนว่า

เป็นหัวใจของการบริหาร โรงเรียน จะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นความสำเร็จในการดำเนินงานของโรงเรียน การจัดระบบการเรียนการสอน นอกจากจะมีผลโดยตรงต่อนักเรียนแล้ว ยังมีผลต่อการพัฒนาหลักสูตร และการนำหลักสูตรมาใช้ การจัดระบบที่ดีเป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ดังนั้น ถ้ามีการจัดระบบการเรียนการสอนอย่างดีแล้ว จะทำให้การใช้หลักสูตรที่ได้รับการพัฒนามาอย่างดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในทางตรงข้าม ถ้าได้นำหลักสูตรที่พัฒนามาดีแล้วไปใช้ในโรงเรียนที่จัดระบบการเรียนการสอนไม่ดี ก็จะประสบผลดีได้ยาก (Neagley and Evans, 1964)

ส่วนในเรื่องการประเมินผลการเรียนการสอนนั้น ผู้บริหาร โรงเรียนต้องสร้างความเข้าใจ เรื่องการปฏิบัติตามระเบียบการประเมินผลการเรียนแก่ครู อาจใช้โดยวิธีประชุมชี้แจง การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ หรือจัดหาเอกสารที่เกี่ยวข้องให้ครูอ่าน ซึ่งจัดขึ้นเพื่อเป็นการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2527) กล่าวถึงการประเมินผลว่า เป็นงานนิเทศที่สำคัญงานหนึ่ง คือ การประเมินผลการเรียนการสอน คือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

จะเห็นได้ว่า การนิเทศการศึกษาในด้านแนวการจัดประสบการณ์นั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรจะได้นิเทศในเรื่องความเข้าใจเกี่ยวกับแนวการจัดประสบการณ์ การใช้แนวประสบการณ์ การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล การนิเทศศึกษาด้านพัฒนาบุคลากร

การนิเทศศึกษาด้านพัฒนาบุคลากรนั้น ก็เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาได้พัฒนาขึ้น มีความรับผิดชอบ และสามารถปรับปรุงการเรียนการสอนได้ดีขึ้น การพัฒนาบุคลากรเป็นหัวใจสำคัญของผู้บริหาร เพราะงานทุกชนิดของหน่วยงานจะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและสำเร็จตามเป้าหมายเพียงใดขึ้นอยู่กับความร่วมมือของบุคลากรทั้งสิ้น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529) กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากรโดยทั่วไป หมายถึง การดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับการวางนโยบายและโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับตัวบุคคล การคัดเลือกบุคคล การฝึกอบรม การกำหนดสิ่งตอบแทนต่าง ๆ การควบคุมอัตรากำลัง การเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน การสร้างภาวะผู้นำ ตลอดจนการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานในหน่วยงาน

จะเห็นได้ว่า การพัฒนาบุคลากร เป็นงานที่ยุ่งยากซับซ้อน เพราะเป็นการทำงานกับคน เป็นงานยากที่จะกำหนดกฎเกณฑ์ให้เป็นที่น่าพอใจแก่บุคคลทุกฝ่ายทุกคนในหน่วยงานได้ ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนที่เปิดทำการสอนระดับก่อนประถมศึกษา จะนิเทศด้านการพัฒนาบุคลากรให้เป็นไปได้ง่ายขึ้น ผู้บริหารโรงเรียนควรยึดแนวการบริหารและการนิเทศการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 4 ประการ คือ

1. การกำหนดแนวทางเกี่ยวกับตัวบุคคลที่จะต้องดำเนินงานในชั้นเด็กเล็ก เพื่อเป็นแนวปฏิบัติของบุคคลที่จะรับผิดชอบงานดังกล่าว
2. การจัดแบ่งหน่วยงานที่จะต้องทำหน้าที่และรับผิดชอบเฉพาะเกี่ยวกับการเรียนการสอนในชั้นเด็กเล็ก ทั้งนี้โดยประสานสัมพันธ์กับฝ่ายต่าง ๆ ของโรงเรียน
3. การบังคับบัญชาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโครงการจัดชั้นเด็กเล็ก ซึ่งจะรวมถึงการที่จะทำให้บุคลากรดังกล่าวทำงานโดยความเต็มใจและให้ได้ผลดี

4. การควบคุมเพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องปฏิบัติงานตามแผนและนโยบาย

จากแนวการบริหารและการนิเทศการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ดังกล่าว สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตากก็ได้มอบหมายให้โรงเรียนในสังกัดได้ปฏิบัติตามแนวดังกล่าว เพื่อให้การปฏิบัติการนิเทศการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา ด้านพัฒนาบุคลากรของผู้บริหาร โรงเรียนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

การนิเทศการศึกษาด้านสื่อการเรียนการสอน

ในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สื่อการเรียนการสอนนับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่เป็นตัวเร้าให้เด็กเกิดความสนใจในกระบวนการเรียนการสอน มีหน้าที่เป็นตัวนำความต้องการของครูไปสู่ตัวนักเรียนอย่างถูกต้องและรวดเร็ว เป็นผลให้เด็กเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดมุ่งหมายของการสอนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กวัยก่อนประถมศึกษา มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้สื่อการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก การนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน เรื่องสื่อการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอน การจัดหาสื่อการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน และการเก็บรักษาสื่อการเรียนการสอน ผู้บริหารจึงจะสามารถนิเทศครูผู้สอนได้ กิติมา ปรีดีดิลก (2532) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และได้ให้แนวทางการใช้สื่อการเรียนการสอน ไว้ดังนี้

1. ควรจัดตั้งศูนย์บริการสื่อการสอน เพื่อช่วยในการจัดหาและความสะดวกในการใช้
2. แบ่งแยกสื่อเป็นประเภท ๆ และเป็นรายวิชา เพื่อสะดวกแก่การใช้
3. จัดหาสื่อที่ทันสมัย และปรับปรุงสื่อที่มีอยู่แล้วให้ใช้งานได้
4. สืบค้น วิเคราะห์ความต้องการสื่อการสอนของรายวิชาต่าง ๆ
5. ฝึกอบรมครูให้มีความรู้ ทักษะในการใช้ รักษา และซ่อมแซม
6. กระตุ้นให้ครูและนักเรียนสนใจในการใช้สื่อการเรียนการสอนได้มากยิ่งขึ้น
7. สถานที่ควรจัดให้เพียงพอกับประเภทของสื่อ

8. ควรมีบุคลากรเพื่อรับผิดชอบในการจัดหา และบริการให้มีประสิทธิภาพ
9. จัดสอนให้รู้จักทำสื่อการสอนประเภทที่สามารถทำขึ้นเองได้

อีริคสัน (Erickson, 1968) ได้กล่าวถึงงานด้านการเป็นผู้นำการใช้สื่อการเรียนการสอนว่า ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นผู้นำในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการจัดหา การใช้ การบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอน ตลอดจนการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบ

จึงสรุปได้ว่า ในการนิเทศการศึกษาด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนในระดับก่อนประถมศึกษา ซึ่งเป็นงานสนับสนุนส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนได้ผลตามแนวการจัดประสบการณ์มากยิ่งขึ้น ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่องสื่อการเรียนการสอน การจัดหาสื่อ การใช้สื่อ การปรับปรุงสื่อ การส่งเสริมให้ครูใช้สื่อ และการเก็บรักษาสื่อ จึงจะสามารถนิเทศได้บรรลุวัตถุประสงค์

การนิเทศการศึกษางานด้านการอำนวยความสะดวกและการบริการด้านอื่น

การจัดการเรียนการสอนในระดับก่อนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดตากนั้น มีปัญหาและอุปสรรคที่มองเห็นชัด คือ อาคารเรียนหลายแห่งไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน และการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา เนื่องจากเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก นักเรียนทั้งโรงเรียนมีน้อยไม่สามารถขยายอาคารเรียนเพิ่มเติมได้ บางแห่งห้องเรียนระดับก่อนประถมศึกษาอยู่ในโรงอาหารหรือโรงฝึกงาน ครูขาดขวัญกำลังใจในการสอนระดับนี้ เนื่องจากผู้บริหารทุกระดับยังมองไม่เห็นความสำคัญและเกิดความตระหนักในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา (สพจ.ตาก, 2532) ซึ่งจะเห็นว่าการอำนวยความสะดวกและการบริการด้านอื่นยังไม่ได้ได้รับความสนใจเท่าที่ควร ซึ่งแฮร์ริส (Harris, 1985) ได้กล่าวว่า การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง การวางแผนจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการจัดหาอาคารเรียน อาคารประกอบต่าง ๆ และรวมถึงการพัฒนาคุณลักษณะของเครื่องใช้ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

ภิญโญ สาร (2523) ได้เสนอโครงการที่เอื้ออำนวยความสะดวกสบาย เพื่อช่วยในการปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ของบุคลากรในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. จัดสถานที่ทำงานและอุปกรณ์การทำงานให้ได้รับความสะอาดสลายและเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบตามความจำเป็นของหน่วยงานและบุคลากรเท่าที่โรงเรียนสามารถอำนวยความสะดวกให้ได้
2. จัดห้องสมุดวิชาการทำเป็นศูนย์วิชาการสำหรับครู ได้ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มพูนประสบการณ์ และพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้า
3. จัดทางงบประมาณซ่อมแซมที่พักอาศัย และบ้านพักครูให้แก่บุคลากรในโรงเรียน
4. จัดสถานที่ห้องน้ำ ห้องสุขา และสนามพักผ่อนหย่อนใจให้ครูใช้พักผ่อนเวลาว่าง

ในส่วนการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนนับว่าเป็นบุคคลที่จะทำให้การเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษาได้รับการช่วยเหลือด้านทรัพยากรจากชุมชน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528) ได้กล่าวไว้ในการบริหารและการนิเทศการศึกษาด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พอสรุปได้ดังนี้

1. ผู้บริหารและครูมีบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยร่วมงานและกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน โดยเฉพาะชั้นเด็กเล็ก ผู้ปกครองมารับมาส่งเด็กที่โรงเรียน โรงเรียนสามารถสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองได้ง่าย
2. เปิดโอกาสให้ชุมชนได้ทราบถึงการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน
3. เปิดโอกาสให้ชุมชนได้แสดงความคิดเห็น และให้ชุมชนเป็นวิทยากรในการเรียนการสอนได้
4. สนับสนุนให้ชุมชนได้ใช้บริการในเรื่องอาคารสถานที่ และเครื่องอำนวยความสะดวกของโรงเรียน

ฉะนั้น การนิเทศด้านการอำนวยความสะดวกและบริการด้านอื่น สำหรับผู้บริหารโรงเรียนที่เปิดสอนระดับก่อนประถมศึกษา ผู้บริหารจะต้องให้ขวัญและกำลังใจครู การให้บริการในเรื่องส่วนตัว การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อให้การเรียนการสอนได้รับความร่วมมือจากครูผู้สอน จากชุมชน ซึ่งจะช่วยให้บรรลุตามนโยบายของการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาได้

การนิเทศการศึกษาด้านการประเมินผล

ในการนิเทศด้านการประเมินผลระดับก่อนประถมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนนั้น ในทางปฏิบัติได้ทำการประเมินผลอยู่ 2 ลักษณะ คือ การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการประเมินผลการสอนของครู ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนจะตรวจสอบผลการปฏิบัติงานว่าได้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ มีส่วนใดที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขในการปฏิบัติงานครั้งต่อไป อาจจะใช้วิธีการประเมินก่อนดำเนินการ ขณะดำเนินการ และสิ้นสุดการดำเนินการ หรือสิ้นภาคเรียนแต่ละภาค แล้วแต่วิธีดำเนินการของผู้ประเมิน และในการประเมินผลแต่ละครั้งควรมีการวางแผน และมีการรายงานผลให้ชัดเจน ซึ่งในการปฏิบัติการนิเทศการประเมินผลระดับก่อนประถมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน ในทางปฏิบัติได้สอดคล้องกับแนวความคิดของนักการศึกษาหลายท่าน ดังนี้

แฮร์ริส (Harris, 1985) ได้กล่าวถึงการประเมินผลว่า หมายถึง การวางแผน การจัดระบบการประเมินผล และการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อประเมินกิจกรรมต่าง ๆ ทุก ๆ ด้าน ของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อการเรียนการสอน

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2523) ได้ให้ความหมายของการประเมินผล (Evaluation) ว่า หมายถึง การตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อีกนัยหนึ่งการประเมินเป็นกระบวนการให้ได้มาซึ่งสารสนเทศสำหรับตัดสินคุณค่าของโปรแกรมการศึกษา

กิติมา ปรีดีดิลก (2532) กล่าวว่า การประเมินผลการปฏิบัติงานอาจจะกระทำ การประเมินผลเป็นระยะ ๆ ซึ่งมี 2 แบบ คือ การประเมินผลว่ากิจกรรมต่าง ๆ ได้ดำเนิน ไปมากน้อยอย่างไร และการประเมินผลความก้าวหน้าของการปฏิบัติงาน

จึงสรุปได้ว่า การประเมินผล เป็นการวางแผนเพื่อตรวจสอบการปฏิบัติงานว่า ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการมากน้อยเพียงใด จะประเมินอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับ ผู้ประเมินว่าจะประเมินตอนไหน สุทธิญา วีระกุล และคณะ (2524) ได้ให้หลักการประเมินผลไว้ดังนี้

1. การประเมินผลงานจะต้องทำติดต่อกันไปอย่างสม่ำเสมอ เพื่อดูว่างานที่ทำไป แล้วได้ผลเพียงใด หากมีปัญหาหรือข้อขัดข้องจะได้แก้ไขทันที

2. การประเมินผลต้องทำร่วมกันหลายฝ่าย ไม่ใช่เป็นงานของคนใดคนหนึ่ง สำหรับในโรงเรียนก็ต้องอาศัยบุคลากรทุกคน
3. ในการประเมินผลต้องยึดถือจุดมุ่งหมายของโครงการเป็นเกณฑ์เปรียบเทียบ
4. ควรดำเนินการให้เป็นประชาธิปไตยที่สุดเท่าที่จะทำได้ มีการรับฟังความคิดเห็นของทุกคนในหมู่คณะ แบ่งงานกันทำและมีการรับผิดชอบในผลงานเท่ากัน
5. ในการประเมินผลโครงการนิเทศ จะต้องประเมินทุกด้านและใช้วิธีการหลาย ๆ แบบให้สามารถยืดหยุ่นได้
6. มีการบันทึกผลการประเมินไว้เป็นหลักฐาน และสรุปผลการประเมินไว้ในที่แห่งเดียวกันให้ศึกษาได้ง่ายเพื่อนำไปปรับปรุงในโอกาสต่อไป

จากความคิดของนักการศึกษาดังกล่าว การนิเทศด้านการประเมินผลระดับก่อนประถมศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียน จะต้องคำนึงถึงการประเมินผลการปฏิบัติงาน และการประเมินผลการสอน ว่าครูผู้สอนได้ปฏิบัติงานบรรลุผลหรือไม่ อย่างไร

การปฏิบัติงานการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียน ผู้บริหาร โรงเรียนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ สนับสนุน ช่วยเหลือ หรือให้ความร่วมมือ โดยผู้บริหารกระทำเอง หรือทำร่วมกับผู้อื่น หรือมอบหมายให้ผู้อื่นกระทำ การนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษานั้นมีความยุ่งยากกว่าการนิเทศระดับอื่น เพราะเป็นการนิเทศที่มุ่งเตรียมความพร้อมเป็นสำคัญ ปัญหาที่ผู้บริหาร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดตาก พบพอสรุปได้ดังนี้

1. แผนการจัดประสบการณ์ไม่ครบทุกห้อง
2. ชุดอบรมครูผู้สอนมีไม่ครบ
3. ขาดเอกสารผลัดสื่อนั้นแบบในการเตรียมความพร้อม
4. ผู้สอนผลัดสื่อการเรียนและใช้สื่อไม่เป็น
5. งบประมาณสนับสนุนด้านสื่อมีน้อย
6. อาคารเรียนหลายแห่งไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน
7. บุคลากร ไม่เพียงพอ

8. บุคลากรที่ปฏิบัติการสอนอยู่จริงไม่ผ่านการอบรม
9. ครูขาดขวัญและกำลังใจ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนนั้น ยังไม่มีการวิจัย มีแต่การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานการนิเทศการศึกษาระดับอื่น และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับประถมศึกษาในลักษณะอื่น ซึ่งจะได้อกล่าวต่อไป

กาญจนา จงรักษ์ (2512) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "บทบาทของผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการในโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษาสายสามัญ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา" ผลการวิจัยสรุปได้ว่าต้องการให้ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการให้ความช่วยเหลือในด้านการนิเทศการสอนดังต่อไปนี้

1. นิเทศการสอนวิชาที่มีความถนัด
2. ส่งเสริมสนับสนุนให้ครู ไปอบรม ให้มีความรู้ทันสมัยอยู่เสมอ
3. ส่งเสริมสนับสนุนในการเชิญศึกษานิเทศก์ หรือผู้ชำนาญการสอนอื่น ๆ มา นิเทศการสอนให้กับครูอาจารย์ตามหมวดวิชาอย่างน้อยเทอมละครั้ง
4. ส่งเสริมให้ครูอาจารย์ผู้ชำนาญการสอนในโรงเรียน ช่วยนิเทศกันเองเพื่อปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น

ศุภลักษณ์ วสันตวิงศ์ (2515) ทำการวิจัยเรื่อง เปรียบเทียบการจัดและการดำเนินงานระหว่างโรงเรียนอนุบาลของเอกชน กับโรงเรียนอนุบาลของรัฐ โดยศึกษาความแตกต่างของการบริหารงานด้านธุรการและวิชาการ พบว่า การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอนุบาลเอกชน จัดให้นักเรียนได้เตรียมความพร้อมเกี่ยวกับทักษะทั้ง เลขคณิตและภาษามากกว่าโรงเรียนอนุบาลของรัฐ ส่วนโรงเรียนอนุบาลของรัฐจัดให้นักเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ตลอดจนทำให้เริ่มเรียนวิชาทักษะเบื้องต้นเล็กน้อยในกลุ่มของโรงเรียนอนุบาลเอกชนมีความแตกต่างกันภายในกลุ่มมาก แต่ของรัฐดำเนินการอยู่ในแนวเดียวกัน

พรหมมา ภางาม (2523) ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กวัยก่อนเรียนในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า การจัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนมี ปัญหาพอสรุปได้ดังนี้

1. ด้านบริหาร ได้แก่ การอบรมบุคลากร การแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมและ ดำเนินงาน การเผยแพร่ความรู้ และการตั้งงบประมาณอุดหนุน
2. ด้านการสอน ได้แก่ การกำหนดตัวผู้สอน ความรู้ของครู การทำระเบียบ สุขภาพ
3. ด้านบริการ ได้แก่ การเลี้ยงดูเด็ก การฝึกเด็กให้ช่วยเหลือตัวเองเบื้องต้น

นิตยา ปรีชาหาญ (2523) ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน และครูปฏิบัติการ โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการจัดการนิเทศ การศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนและครูมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า โรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และ จัดลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การจัดทำสัปดาห์แผน การส่งเสริมวิชาการ กิจกรรมเสริม หลักสูตร กระบวนการนิเทศการศึกษา การประเมินผลการนิเทศการสอน การนิเทศการศึกษา ภายในโรงเรียน

ชลอ จันทรกุล (2524) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "บทบาทการนิเทศการศึกษาของ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ" โดยได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาและครูประจำการ พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา และครูประจำการเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา และ ปัญหาอุปสรรคต่อการนิเทศการศึกษาไม่แตกต่างกันและมีปัญหาปานกลาง ปัญหาในการนิเทศการ ศึกษาคือ ขาดงบประมาณ ครูผู้สอนขาดความรับผิดชอบ และผู้บริหารโรงเรียนขาดความรู้ความ เข้าใจเรื่องการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน

สุนทร ไคลมี (2528) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การจัดการนิเทศการศึกษาภายใน โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี" ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่พบจากการจัดดำเนินงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน ที่โรงเรียน

ระมามากที่สุด คือ ปัญหาและอุปสรรคด้านบุคลากร และการจัดการในเรื่องโรงเรียนขาดแคลนวิทยากรและ/หรือแหล่งวิชาการที่จะให้ความรู้แก่ครูเพื่อนำไปใช้ในการจัดดำเนินงานของโรงเรียน โดยโรงเรียนระบุสาเหตุว่า เป็นเพราะวิทยากรหรือแหล่งวิชาการอยู่ห่างไกล โรงเรียนเกินไป สำหรับผลกระทบของปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน โรงเรียนจำนวนมากที่สุดระบุว่า จัดการนิเทศการศึกษาได้ แต่ไม่มีประสิทธิภาพดีพอ

บุรินทร์ ทองแม่ ทองสุข รวยสูงเนิน และธง ต่อยอด (2528) ทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาชั้นเด็กเล็กในท้องถิ่นที่ใช้ภาษาถิ่นมากกว่าภาษาไทย ของจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ปัญหาในการจัดการจัดการศึกษาชั้นเด็กเล็กเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ ปัญหาการนิเทศ ปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อและผลิตสื่อการสอน ปัญหาเนื่องจากฝ่ายบริการ ปัญหาเกี่ยวกับการใช้แผนการสอน และคู่มือครู และปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก

กอบกมล พรหมมา (2529) ทำการวิจัยเรื่อง "ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูอนุบาล ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนเห็นด้วยอย่างยิ่งที่จะให้มีการนิเทศภายในเกี่ยวกับด้านหลักสูตร งานด้านพัฒนาบุคลากร งานด้านอำนวยความสะดวกและจัดหาอุปกรณ์ ส่วนงานประเมินผลนั้น ทั้งสองกลุ่มมีความเห็นต่างกัน คือ กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนเห็นด้วยอย่างยิ่งที่จะให้มีการนิเทศภายในเกี่ยวกับงานประเมินนักเรียน ในขณะที่ครูผู้สอนเห็นด้วยที่จะให้มีการนิเทศเกี่ยวกับงานดังกล่าว

เกี่ยวกับบุคลากรที่ควรทำหน้าที่นิเทศภายในโรงเรียนนั้น ครูผู้สอนส่วนใหญ่เห็นว่า ผู้ปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนควรได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการ ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าฝ่ายบุคคล และคณะครูอนุบาล ยกเว้นการพัฒนาบุคลากรควรมีความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญด้านอนุบาล โดยเฉพาะ

จากผลการวิจัยดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การจัดการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ยังปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย และมีปัญหาอุปสรรคหลายอย่าง ซึ่งได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับตัว

ผู้บริหารโรงเรียน ปัญหาคลากร ขาดงบประมาณ ขาดแรงสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด
ฉะนั้น เพื่อให้การปฏิบัติการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึง
สมควรที่จะให้การสนับสนุนส่งเสริม เพื่อผลการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาระดับก่อนประถม
ศึกษาต่อไป

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย